



Datum
2015-10-09

Beteckning
5.0-1507-0415

Ert datum
2015-06-29

Er beteckning
M2015/1539/S

Vår referens
Helena Helgesson

Miljö- och energidepartementet
103 33 Stockholm

m.registrator@regeringskansliet.se
niclas damm@regeringskansliet.se

Remissvar

Vägar till ett effektivare miljöarbete (SOU 2015:43)

Statens geotekniska institut (SGI) har uppmanats att lämna synpunkter på betänkandet Vägar till ett effektivare miljöarbete (SOU 2015:43). I remissvaret lämnas synpunkter på de delar som rör SGI:s verksamhetsområden.

Synpunkter på förslagen

11.1 Miljömålen i myndighetsstyrningen

SGI tillstyrker förslaget under förutsättning att utredningens alla tre förslag genomförs. SGI anser att, om endast de två första punkterna nedan genomförs, finns risk att kraven blir alltför allmänna och att miljömålsarbetet därmed försvagas. Detta innebär:

- Att myndigheternas krav på att uppfylla generationsmålet för miljöarbetet, och de 16 miljökvalitetsmålen tas bort i respektive myndighets instruktion.
- Att motsvarande uppgift, i stället skrivs in i 3 § myndighetsförordningen (2007:515).
- Att verksamhetsanpassade uppgifter skrivs in i instruktionen till de myndigheter som idag ingår i miljömålssystemet.

11.2 Uppföljning m.m. i miljömålssystemet

Generellt sett finns stora fördelar med att annan part, än den som har huvudansvaret för att driva en fråga, ansvarar för uppföljningen av resultatet. I utredningen redovisas inte några egentliga motiv till att denna uppföljning ska göras av just Formas. Miljömålsarbetet innefattar ett mycket stort antal frågor som också i många fall har mycket komplexa samband. SGI vill inte ta ställning till om denna uppföljning görs bäst av Formas, eller om någon annan part är bättre lämpad att göra detta. Vi anser dock att en fördjupad uppföljning bör göras minst vart fjärde år.

11.3 Regeringens myndighetsstyrning

Utredningen bedömer att administration, utbetalning, kontroll, redovisning m.m. av bidrag (inomstatliga bidrag och statsbidrag) inte är en av miljömyndigheternas kärnuppgifter. Detta är en bedömning som SGI, i och för sig, delar.

Det måste dock här poängteras att fördelningen av vissa av de statliga bidragen inte lämpar sig att slussa ut direkt till respektive myndighet på det sätt som föreslås i utredningen. Ett sådant bidrag är anslag 1:4 Sanering av förorenade områden, vilket nämns som exempel i utredningen (på sidan 335 och framåt). Bidragen till utredning och efterbehandling av förorenade områden fördelas efter ansökningar från de olika kommunerna/länen och prioriteringen görs på Naturvårdsverket på fackmässiga

Statens geotekniska institut

581 93 LINKÖPING
Besöksadress: Olaus Magnus väg 35

Tel: +46 13-20 18 00
Fax: +46 13-20 19 14
E-post: sgi@swedgeo.se

Bankgiro: 5211-0053
Org.nr: 20 21 00-0712

grunder. Sakkunskap, om risker m.m. med förorenade områden, krävs därför vid fördelningen av anslaget. Bidragsstorleken varierar kraftigt från år till år mellan olika bidragsmottagare och bidragens storlek är alltid motiverade av efterbehandlingsens art och behov. Denna typ av anslag lämpar sig därför *inte* för en sådan fördelning som föreslås i betänkandet.

11.4 Ny myndighet för tillståndsprovning m.m.

SGI delar utredningens uppfattning att det finns vissa brister i dagens system för tillståndsgivning, tillsyn och tillsynsvägledning. Vi menar dock att utredarna inte tillräckligt behandlat komplexiteten i detta system och att betänkandet inte utrett alla de frågor som måste belysas. Vi menar också att utredningen i många fall presenterat förslag utan att, med sakargument, visa att den nya organisationen förbättrar situationen. Till exempel anför man, som argument för en ny provningsmyndighet, att det är viktigt att besluten fattas på samma grunder oavsett var i landet man befinner sig. Detta är en fråga som är allmängiltig för all juridisk provning och vanligen löser man inte detta genom att samla all provning centralt. I stället säkerställs detta genom möjlighet till överklagande i högre instanser, vilket leder till prejudicerande domar. Detta system finns redan t.ex. för provningar enligt 9 och 11 kap. MB.

I betänkandet (sidan 344 och framåt) redogörs för slutsatser, om kommunernas tillsynsuppgifter, som tre olika kommittéer utrett, nämligen Ansvarskommittén, Utredningen om den statliga regionala förvaltningen och Förvaltningskommittén. Samtliga tre har, enligt vad som framgår av betänkandet, funnit argument för att tillsynsuppgifter bör lyftas från kommunerna till länsstyrelserna. SGI finner det anmärkningsvärt att man, i det nu aktuella betänkandet, trots detta föreslår att all tillsyn, *utom den som idag ligger på kommunerna*, ska föras över från länsstyrelserna till den nya föreslagna myndigheten, Miljöinspektionen. Utredningen har inte närmare kommenterat vad man i tidigare utredningar kommit fram till, eller på annat sätt motiverat det val man nu gjort.

Om förändringar ska göras i systemet med provning och tillsyn anser SGI att en mer noggrann utredning måste genomföras, som bl.a. tydligt belyser var i kedjan de största bristerna, vad gäller rättssäkerhet, effektivitet och konkurrensneutralitet, finns. Utan detta kan inte välmotiverade och verkningfulla åtgärder vidtas.

Uppfyllelsen av miljö kvalitetsmålen är dessvärre svag, men de förslag till ändrad organisation som framförs, motiveras inte i något fall med fakta som kan visa att den skulle öka måluppfyllelsen. Snarare finns risk att man försvagar måluppfyllelsen bl.a. genom att ta bort de statliga myndigheternas rätt att överklaga besluten och i stället lägga denna uppgift enbart på ideella krafter. SGI anser att det är av vikt att de statliga myndigheternas rätt att föra talan i miljömål behålls.

Sammantaget har det presenterade förslaget en rad brister och goda sakargument för ett genomförande saknas. Förslaget bör därför förkastas.

11.5 Vattenförvaltningen

Utredningen föreslår att vattenmyndigheterna avvecklas och att verksamheten flyttas in till Havs- och vattenmyndigheten (HaV). SGI anser att förslaget att samla all verksamheten på HaV är rimligt, men vill peka på att det är angeläget att det också finns en regional och lokal förankring för havs- och vattenförvaltningen. Länsstyrelsens arbete, förstärkt på det sätt som föreslås i utredningen beträffande bl.a. åtgärdsprogrammen, bedöms kunna fylla denna uppgift för den regionala nivån.

Vissa av de frågor som SGI arbetar med griper starkt in i frågor för vattenförvaltningen, t.ex. frågor om ras, skred, erosion och översvämningar samt frågor om föroreningar i sediment. Utredningen har dock inte berört dessa frågor. För att öka förutsättningarna för att dessa aspekter beaktas, bör en representant för SGI ges en plats i det ”råd vid Havs- och vattenmyndigheten” som föreslås i utredningen.

Vi vill också lyfta frågan om de uppenbara intressekonflikter som finns i kustzonen, mellan t.ex. strandnära bebyggelse å ena sidan, och t.ex. naturolyckor och effekter av klimatförändring å den andra. Vi anser att denna fråga tydligare, än hittills, måste hanteras på ett regionalt och nationellt plan. SGI ser fram mot resultatet av den vägledning som Boverket för närvarande arbetar med, tillsammans med HaV.

11.6 Miljöforskningens tillgänglighet

SGI delar utredningens uppfattning att kraven på nyttiggörande av forskningen, inklusive implementering och kunskapsförmedling, behöver ökas. Vi vill även peka på vikten av att den behovsmotiverade forskningen inte bara ska utvärderas med avseende på vetenskaplig kvalitet, utan även med avseende på forskningens samhällsrelevans, forskningens inriktning mot ett faktiskt behov samt kunskapsförmedling och implementering/nyttiggörande av forskningsresultaten.

SGI:s uppfattning är att huvudansvaret för tillgängliggörande av ny kunskap, och nyttiggörande av forskningsresultat, bör åläggas respektive forskande myndighet. Det är respektive myndighet som har de bäst förutsättningarna, genom sina uppgifter, sin kompetens och sina kontaktnät, för att identifiera samhällsbehov och kunskapsluckor inom sitt expertområde. Respektive myndighet har också de bästa förutsättningarna att effektivt nå ut med resultaten till relevanta intressenter och målgrupper.

Vi tillstyrker dock, att det i Formas uppdrag även ingår, att genomföra vetenskapliga utvärderingar av tillämpad och ny forskning på en övergripande nivå. Formas bör också, i sitt uppdrag som forskningsfinansierare, premiera projekt där kunskapsförmedling och nyttiggörande av FoU-resultaten är viktiga inslag. SGI vill även tillstyrka det råd som föreslås inrättas till stöd för generaldirektören, och vi är villiga att medverka med en representant i detta råd.

Forskande myndigheter

Huvuddelen av den statliga investeringen av forskning och utveckling (FoU) går till universitet och högskolor, via direkta anslag eller via anslag som fördelas via forskningsråden. Staten finansierar dock även FoU både via myndigheter, vars huvuduppdrag är annat än att bedriva/finansiera FoU, och sådana vilka specifikt har i sitt uppdrag att bedriva/finansiera FoU.

Generellt sett har de forskande myndigheterna en viktig roll för kartläggning av kunskapsluckor och kunskapsförmedling för samhällsrelevant, behovsmotiverad och tillämpad forskning. Genom sina funktioner, ofta i alla led från problemägare/problemställare, delfinansierare, utförare och till slut användare, har man en direktkontakt med relevanta frågeställningar och med de målgrupper som berörs. De forskande myndigheterna kompletterar därmed den forskning som bedrivs vid universitet och högskolor.

Den samverkan, mellan FoU-myndigheter, högskolesektorn och näringslivet som är vanlig, ger Sverige en unik möjlighet att lösa samhällsviktiga utmaningar. Gemensamma forskningsprojekt, med inriktning på tillämpning, utgör ett nödvändigt komplement till akademins grundforskning. Samverkan med FoU-myndigheter ger universitet och högskola insikt om samhällsviktiga frågeställningar, bredare forskningsfinansiering och möjlighet till publikationer med betydande genomslag hos t.ex. tillsynsmyndigheter och branschernas utförare. En akademisk förankring, av den tillämpade FoU som ligger i myndigheternas uppdrag, ger å andra sidan myndigheterna ökad tillgång till vetenskaplig kompetens och infrastruktur samt möjlighet till en förbättrad kvalitetssäkring av FoU-verksamheten.

FoU-myndigheter spelar även en viktig roll för Sveriges möjlighet att kunna ta del av EU-finansierad forskning och innovation (t.ex. inom Horizon 2020). Förutom att erbjuda egen kompetens och internationella nätverk, bidrar FoU-myndigheterna till att skapa den kritiska massa och samhällsförankring som EU kräver.



Datum
2015-10-09

Diarie nr
5.0-1507-0415

Ett nätverk, för sådana statliga myndigheter som bedriver, beställer och/eller finansierar FoU, inrättades år 2013 av Vetenskapsrådet. Nätverket, som kom till efter ett förslag i utredningen "Kvalitetssäkring av forskning och utveckling vid statliga myndigheter" (SOU 2012:20), är en viktig stödfunktion för utvecklingen av FoU-myndigheterna. Nätverket har blivit ett forum för kunskaps- och erfarenhetsutbyte när det gäller kompetensförsörjning, utveckling av kvalitetssäkringsmetoder och andra gemensamma FoU-frågor. Vetenskapsrådet bör ges i uppdrag att även fortsättningsvis leda detta arbete.

Beslut

Beslut i detta ärende har tagits av generaldirektör Åsa-Britt Karlsson efter föredragning av miljöingenjör Helena Helgesson, som också handlagt ärendet. I ärendets handläggning har även avdelningschef Mikael Stark, forskningschef David Bendz, miljöjurist Sofie Hermansson samt geotekniker Per Danielsson deltagit.

STATENS GEOTEKNISKA INSTITUT

Åsa-Britt Karlsson

Helena Helgesson